

Kronstadt Ayaklanması

Anton Ciliga

1942

İçindekiler

1920-21'de Kitleler ve Bürokrasi . . .	5
Kronstadt'ın Programı	7
Kronstadt ve NEP	13
Mücadele Yöntemleri	16
Sonuç Yerine	17

Troçki ile Wendelin Thomas (1918’de Alman donanmasındaki ayaklanmanın liderlerinden ve Moskova Davaları’nı araştıran Amerikan Komitesinin üyelerinden biri) arasındaki mektuplaşmalar, 1921 yılındaki Kronstadt olaylarının tarihsel önemi konusunda geniş çaplı uluslararası bir tartışmaya neden oldu. Bu bile olayın önemini göstermektedir. Diğer yandan, bugün Kronstadt’a gösterilen özel ilgi tesadüfi değildir; 17 yıl önce Kronstadt’da olanlarla, son zamanlardaki Moskova Mahkemeleri arasında doğrudan bir bağlantı olduğu son derece açıktır. Bugün Rus Devrimi’nin liderlerinin öldürüldüklerine tanık oluyoruz; 1921de ise devrimin tabanını oluşturan kitleler katliama uğratılmışlardı. Eğer bu liderler, Kronstadt denizcilerini ve Rusya’nın her yanındaki işçileri, silahlı güçle susturmasalardı, bugün, Ekim Devrimi’nin liderlerinin itibardan düşürülmesine ve baskı altına alınmasına karşı halktan en küçük bir protesto gelmemesi mümkün olabilir miydi?

Troçki’nin Wendelin Thomas’a yanıtı, onun ne yazık ki -Ekim Devrimi’nin Stalin’le birlikte, Kronstadt katliamından sorumlu hayatta kalmış iki liderinden biridir- geçmişe objektif bir bakışı hâlâ reddettiğini göstermektedir. Makalesinde “Kronstadt hakkında çok fazla gürültü koparıyor” diyerek işçi kitleleriyle kendisi arasında o zaman yaratmış olduğu uçurumu daha da büyötmüştür; 1921’de on-

ların bombalanması emrini verdikten sonra Troçki bugün bu insanları “saçları pezevenklere benzeyen ve çok geniş pantolonlar giyen bütünüyle ahlak dışı unsurlar” diye tanımlamakta duraksamamaktadır.

Hayır! Bürokratik kibirin kokusunu taşıyan bu çeşit suçlamalarla büyük Rus Devrimi’den çıkarılacak derslere yararlı bir katkıda bulunulamaz.

Devrimin sona erdirilmesi konusunda Kronstadtın etkisini tahlil etmek için her türlü kişisel çıkıştan kaçınılmalı ve üç temel soru üzerinde doğrudan yoğunlaşılmalıdır

- 1) Kronstadt ayaklanmasının ortaya çıkmasına neden olan genel koşullar neydi?
- 2) Hareketin hedefleri neydi?
- 3) Ayaklanmacılar bu hedeflerin gerçekleştirilmesinde ne gibi araçlar kullandı?

1920-21’de Kitleler ve Bürokrasi

1920-21 kışında Rus Devrimi’nin son derece kritik bir aşamadan geçtiğini bugün herkes kabul etmektedir. Polonya’ya saldırı, Varşova önlerinde yenilgiyle sonuçlanmış, Batı’da sosyal devrim patlak vermemiş, açlık ve kargaşa bütün ülkeyi kaplamıştı. Bur-

juva restorasyonu tehlikesi devrimin kapısını çalıyordu. Krizin bu anında devrimci kamp içinde varolan farklı sınıflar ve pratiklerin her biri çıkış yolu olarak kendi çözümlerim sunuyorlardı.

Sovyet Hükümeti ve Komünist Partisi yöneticileri çözüm olarak bürokrasinin gücünü arttırmak şeklinde ifade edilebilecek bir politika uyguluyorlardı. Şimdiye kadar sovyetlerde kontrolü ele geçiren iktidarların sembolü olan ‘Yürütme Komiteleri’ sınıf diktatörlüğünün yerine parti diktatörlüğünü koymuş, hatta parti içindeki otoriteyi bile üyelere kadrolara aktarmış, işçilerin biricik gücü olan fabrikadaki egemenlikleriyle, bürokrasinin iktidarının yer değiştirmesini sağlamışlardı. Bütün bunlar “devrimin kurtarılması” adına yapılmıştı. Bu dönem, Buharin’in, bunun bir “proletarya Bonapartizmi” olduğunu ileri sürdüğü dönemdi. Ona göre bu, burjuva karşı devrimine karşı mücadeleyi kolaylaştırmak üzere proletaryanın itendi kendisini sınırlaması”ydı. Burada komünist bürokrasinin kendi kendisine atfettiği neredeyse mesih rolünü görmemek mümkün değildir.

Komünist Partisi nin IX. Kongresi’yle X. Kongresi arasındaki bir yıl bu yeni politikanın savunuculuğu altında geçti. Lenin bu politikayı kararlı bir şekilde sürdürdü. Troçki, ona övgüler düzdü. Bürokrasi, devrimin proleter karakterini tasfiye ederek burjuva restorasyonunu... önlemişti.

Parti içinde oluşan İşçi Muhalefeti, yalnızca partinin kendi içindeki proletarya fraksiyonları tarafından desteklenmiyor, aynı zamanda örgütsüz geniş işçi kitleleri ve Kronstadt ayaklanmasından kısa bir süre önce başlayan Petrograd işçilerinin genel greviyle de destekleniyordu ve sonuç olarak ayaklanmanın bizzat kendisi, kendi kalelerini yıkanlarla “üçüncü bir el daha oynamak” konusunda az çok netleşmiş olan kitlelerin isteklerini bütünüyle ifade ediyordu. Ukrayna’da Makhno tarafından liderlik edilen yoksul köylülerin hareketi benzer koşullarda sonuç olarak benzer bir direniş gösteriyordu. Eğer 1920-21 yıllarını bugün elimizde bulunan tarihi malzemenin ışığında değerlendirecek olursak, ekonomik örgütsüzlük nedeniyle açlık ve bitkinlik içine düşmüş bu dağınık kitlelerin, bütün bunlara rağmen kendi politik ve toplumsal konularını güçlendirmenin ve aynı zamanda kendilerini bürokrasiye ve burjuvaziye karşı savunmanın formülü olarak bu yola gidip direniş geçtiklerini görürüz.

Kronstadt’ın Programı

Biz, Troçki gibi, bazı açıklamalarla yetinmeyecek. okuyucuların bir çözüme ulaşmalarına hizmet etmek üzere Kronstadt hareketinin bir programını sunaca-

ğız. Bu programı, hareketin tarihsel önemi nedeniyle tam olarak yayınıyoruz. Bu program 28 Şubat günü “Petropavlovsk” savaş gemisinin denizcileri tarafından ortaya kondu ve sonradan bütün Kronstadt işçileri, askerleri ve denizcileri tarafından kabul edildi.

“Gemilerin mürettebatı genel toplantısı tarafından seçilen sorumluların Petrograd”daki durum üzerine raporunu dinleyen bu toplantı aşağıdaki kararları almıştır:

1. Anlaşıyor ki, şimdiki sovyetler, işçi ve köylülerin isteklerini dile getirmemektedir. Sovyet seçimleri, bütün işçiler ve köylüler için özgür seçim propagandası ve gizli oy kullanma temelinde yeniden organize edilmelidir.

2. İşçilere, köylülere, anarşistlere ve sol sosyalist partilere basın ve konuşma özgürlüğü verilmelidir.

3. İşçi sendikaları ve köylü örgütleri için toplantı özgürlüğü güvence altına alınmalıdır.

4. İşçilerin, Kızıl Ordu askerlerinin, Kronstadt ve Petrograd bölgesi denizcilerinin Partili olmayanlar konferansı, 10 Mart 1921 tarihinden geç olmamak üzere toplantıya çağrılmalıdır.

5. İşçi ve köylü hareketiyle bağlantı içindeki bütün işçi, köylü, asker ve denizci mahkûmlara olduğu kadar bütün sosyalist partilerden politik mahkûmlara da özgürlükleri geri verilmelidir.

6. Toplama kamplarında ve hapishanelerde tutulanların davalarına bakmak üzere bir komisyon seçilmelidir.

7. Hiçbir partiye, fikirlerinin propagandasında özel ayrıcalıklar verilemeyeceği ya da bu amaçla hükümetten mali destek sağlanamayacağı için bütün “politik bölümler”* ortadan kaldırılmalıdır. Bunların yerine hükümet tarafından finanse edilen ve yerel olarak seçilen kültürel ve düzenleyici komisyonlar kurulmalıdır.

8. Derhal bütün “zagryaditelniye otryadi”ler‘ ortadan kaldırılmalıdır.

9. Sağlığa zararlı işlerde çalışanlar hariç, bütün işlerde ücret eşitliği sağlanmalıdır.

10. Bütün ordu dallarındaki komünist savaş bölümlerinin yanı sıra, fabrika ve atölyelerde görev başında bulunan komünist muhafızlar geri çekilmelidir. Bu muhafızlar ya da askeri bölümler, gerekli bulunduğu takdirde askerlerce atanmalı ve fabrikalarda işçilerin kararına göre belirlenmelidir.

11. Köylülere, işçi çalıştırmaksızın, kendi araçlarıyla topraklarını işleme ve hayvanlarını yetiştirme hakkı konusunda tam özgürlük tanınmalıdır.

12. Bütün ordu dallarının olduğu kadar yoldaşlarımız olan askeri Kursanti’lerin de““ çözümlerimizi’benimsemeleri talep olunur.

13. Basının, önerilerimize en geniş yeri vermesi talep edilir.

14. Hızla, bir kontrol komisyonunun atanması için harekete geçilmelidir.

15. İşçi çalıştırmayan zanaatçı üretimine izin verilmelidir.”

Bu basit formülasyonlar, kuşku yok ki, yetersizdir ama bunların hepsi Ekim Devrimi'nin ruhuyla ortaya çıkmışlardır; ve bu önerilerle 1917 kamulaştırmalarına yol gösteren düşünceler arasında sıkı bir bağın var olduğunu söylemek kesinlikle iftira olmayacaktır.

Pratikte hâlâ büyük bir genişlikle uygulanabilirlik olanağı bulunduğunu gösteren bu canlı öneriler ilkesel bir derinlik taşırlar. Gerçekte, ancak 1921'deki Lenin'e karşı muhalefet eden biri 1938'deki Stalin rejimine karşı muhalefet edebilir. Dahası var Stalin rejiminin Troçki'nin kendisine karşı suçlamaları, gerçekte, yalnızca, Kronstadt'a karşı suçlamaların ürkek bir tekrarıdır. Ayrıca, bütün sosyalistlerin bürokratik oligarşiye karşı Kronstadt ve işçi Muhalefetinin dışında getirebildikleri başka bir programlar var mıdır?

Bu önerilerin Petrograd ve Kronstadt hareketleri arasında var olan yakın ilişkiyi gösterdiği açıktır. Troçki'nin, Kronstadt hareketinin karşı devrimci doğası hikâyesini doğrulamak için Petrograd işçi-

lerini Kronstadt'a karşı gösterme teşebbüsü, Troçki'nin kendisine karşı dönmemektedir; 1921'de Troçki, Lenin'in Kronstadt'a sempati gösteren parti içindeki ve dışındaki kitleleri suçlamasının ve partide ve sovyetlerde demokrasinin baskı altına alınmasını mazur göstermesinin gereklilik olduğunu ileri sürmektedir. Bu yüzden, o sırada silahlı direnişe geçmemiş olsalar da Petrograd işçilerinin ve muhalefetin Kronstadt'a büyüyen bir sempatilerinin olduğu konusunda en ufak bir şey kabul etmemektedir.

Troçki'nin daha sonraki "ayaklanma, ayrıcalıklı ücretler ele geçirme isteminden esinlenmiştir" iddiası daha da gülünçtür. Bu iddia ücretleri diğerlerinden çok daha iyi olan Kremlin'deki ayrıcalıklı insanlardan biri tarafından, önerilerinin dokuzuncu maddesinde ücretlerin eşitliğini kesin bir şekilde talep eden insanlara karşı, aynı silahı kullanmaya cüret ederek ortaya atılmaktadır! Bu ayrıntı da Troçki'nin bürokratik körlüğünün had safhadaki şifa bulmazlığını ortaya koymaktadır.

Troçki'nin makaleleri, Parti Merkez Komitesi tarafından uzun süre önce yaratılan hikayelerden hiç bir farklılık göstermemektedir. Troçki'nin 1923'den bu yana, bürokratik yozlaşmayı ve devrimi bütün sol kanat unsurlardan arındırma yönünde yeni "tasfiyeler" yapılmasını desteklemeyi artık reddeden uluslararası işçi hareketi içinde hiçbir itibarı yoktur.

Onun, Stalin'in iftira ve cinayetlerine karşı savunulması haklıdır. Ama bütün bunlar, ona, 1921'deki işçi kitlelerini aşağılama hakkını vermez.

Tersine! Herkesten daha fazla Troçki, Kronstadt inisiyatifinin yeni bir değerlendirmesini yapmalıdır. Tarihsel önemi büyük olan bu inisiyatif, bürokrasi tarafından yapılan ilk kanlı "tasfiye"ye karşı mücadele içinde, tabandaki militanlar tarafından ortaya konan bir inisiyatiftir.

Trajik 1920-21 kışı sırasında Rusya işçilerinin tavırları engin bir toplumsal içgüdüyü ortaya koymuştur ve yalnızca devrimin yoğun bir aşamasında olmakla kalmayıp aynı zamanda devrimin ölümcül bir tehlike içinde bulunduğu Rusya'nın işçi sınıfı asil bir kahramanlıktan esinlenmiştir. Şurası bir gerçektir ki, ne Kronstadt savaşçıları, ne de komünist saflar, o kış 1917'deki 1919'daki aynı devrimci enerjiyle bir araya gelememişlerdir, fakat 1921'in Rusya'sında sosyalizm ve devrim duygularına taban tarafından sahip çıkılmıştır. Onların muhalefeti, Lenin ve Troçki'ye, onlarla uyum içindeki Stalin, Zinovyev, Kamanev ve bürokratik kadroların çıkarlarına hizmet eden diğer sorumlulara karşıydı. İşçiler bürokrasinin zaten tasfiyeye giriştiği sosyalizm için mücadele ettiler. Bu, bütün sorunun temel noktasıdır.

Kronstadt ve NEP

İnsanlar genellikle Kronstadt'ın NEP'i zorladığına inanırlar. Bu büyük bir hatadır. İşçileri savunmayı dile getiren Kronstadt önerisi, yalnızca devletin bürokratik kapitalizmine karşı değildi, aynı zamanda özel kapitalizmin restorasyonuna da karşıydı. Bu restorasyon talebi-Kronstadt ona karşı muhalefetteydi-kapitalizmi bir politik demokrasi rejimiyle birleştiren sosyal demokratlar tarafından ortaya atılmıştı. Ve Troçki'yle Lenin, kapitalizmi NEP biçimiyle (fakat politik demokrasi olmaksızın) geniş ölçüde realize ettiler. Kronstadt önerisi, küçük endüstride ve tarımda ücretli emeğin kullanımına karşı olduğunu açıklamıştı. Bu öneri ve hareketin altında yatan, proleteryanın ve tarım işçilerinin, devrimi sosyalizme doğru ilerletmek için ülke emekçilerinin en yoksul kesimiyle ittifak arama çabasıdır. Öte yandan NEP, proletaryaya karşı köy üst tabakasıyla bürokrasinin birliğidir; o, sosyalizme karşı, devlet kapitalizminin özel kapitalizmle ittifakıdır. Nasıl, Hitler'in başardığı Versay Antlaşması'nın iptali Avrupa öncü işçilerinin sosyalizm programlarına karşıysa, NEP de Kronstadt'ın taleplerine öyle karşıdır.

Son olarak, kamuoyunda dolaşan bir suçlamanın üzerinde durmamıza izin verilsin: Kronstadt gibi bir eylem dolaylı olarak karşı devrimci güçlerin yolunu

açabilir. Gerçekte karşı devrimin devrimi yıkabilmesi onun işçi demokrasisinde kendine ayak basacak bir yer bulmasıyla mümkün olabilirdi; fakat kesindir ki, devrim bozuğuna uğramıştır ve o, liderlerinin politikası nedeniyle bozguna uğramıştır. Kronstadt'ın bastırılması, işçi demokrasisinin ve sovyetlerin Rusya Komünist Partisi tarafından baskı altına alınması, proletaryanın endüstrinin yönetimden tasfiye edilmesi ve NEP'e yönelik zaten devrimin çöküşünü ortaya koymaktadır.

Bu, tam da devrim sonrası toplumun iç savaş sonunda iki temel gruba bölündüğü bir dönemde oldu: İşçi kitleleri ve bürokrasi. Rus Devrimi'nin sosyalist ve enternasyonal istekleri boğuldu; içinde milliyetçi, bürokratik ve devlet kapitalisti eğilimler gelişti ve kendini sağlamlaştırdı.

Bu noktadan ilerleyerek ve bu temelde her yıl gittikçe daha net olarak ahlâkın bolşevik reddi öylesine sık bir şekilde ortaya çıktı ki, bu, Moskova Duruşmaları'na varan bir gelişmeyi getirdi. Eşyanın amansız tabiatı kendini gösterdi. Devrimcilik yalnızca lafta kalırken pratikte gericiliğin ve karşı devrimin talebi yerine getirilmiş oldu. Onlar, kaçınılmaz olarak yalana, iftiraya aldatmacaya başvurmak zorunda kaldılar. Yalanın genelleştirildiği bir sistem, Bolşevik Parti'nin sosyalizmden ve proletaryadan ayrılmasının sebebi değil, sonucudur.

Bu ifadeyi doğmladığı için, Sovyetler Birliği'nde tanıştığım Kronstadt'dan insanların tanıklıklarından alıntı yapmalıyım. Deh, bana 1932 yılında şöyle demişti:

“Kronstadt'lılar mı? Onlar tamamen haklıdır; onlar Petrograd işçilerini savunmak için aracılık yaptılar; Lenin ve Troçki'nin tavrı ise, trajik bir yanlış yöneliş içindeydi ve onlarla anlaşmak yerine Kronstadt'a karşı savaş açtılar.”

Dchr1921'de Petrograd'da partisiz bir işçiydi ve ben kendisini tanıdığımda, Verkhne-Uralsk'ta bir Troçkist olarak politik tecrit içinde bulunuyordu.

“1921 Kronstadt'ında yaşayan nüfusun 1917 Kronstadt'inkinden toplumsal bakış açısı olarak bütünüyle jdrldı olduğu görüşü bir masaldır.” görüşünü bana hapishanede ifade eden Petrograd'lı Dv ise 1921'de Komünist gençliğin bir üyesiydi ve 1932'de bir “desist” olarak hapsedilmişti.

Ben de Kronstadt isyanının en etkili unsurlarından birini tanıma fırsatı bulmuştum. Bu kişi eski bir gemi mühendisiydi, 1917'den beri komünistti, iç savaş sırasında Volga'nın bir bölgesinde bir Çeka grubunu yönetmekte aktif rol almıştı ve kendini 1921'de Kronstadt da “Maral” (eski adı “Petropavlovsk”) adlı bir savaş gemisinde siyasi komiser olarak bulmuştu. 1930'da onu Leningrad'da hapishanede gör-

düğüm zaman, Solovietski Adaları'nda sekiz yıl geçirmişti.

Mücadele Yöntemleri

Kronstadt işçileri, bürokrasinin gerici eğilimlerine karşı mücadelede devrimci hedefleri izlediler ve samimi, dürüst yöntemler kullandılar. Bürokrasi ise, tam tersine, onların hareketine nefret dolu iftiralarda bulunarak harekete general Kozlovski tarafından liderlik edildiğini iddia etti. Gerçekte, Kronstadt'lılar, hükümet sorumlularıyla, yayınladıkları bildiride değindikleri meseleleri yoldaşça tartışmak konusunda samimi bir içtenliğe sahiptiler. Her şeyden önce, onların eylemleri savunma karakterindeydi. Bu nedenden dolayı Kronstadt'ın karşısındaki kıyıda bulunan Oranienbaum'u zamanında işgal etmediler.

Petrograd bürokrasisi başından itibaren, Kronstadt'daki komiserlerden bir kısmı -bunlardan bir teki bile kurşuna dizilmemiştir- tutuklandığı için, denizcilerin, Kızıl Ordu askerlerinin ve Kronstadt işçilerinin Petrograd'da yaşayan ailelerini tutuklayarak bir rehine sistemini yürürlüğe koymuştur] Ailelerin rehin alındığı haberi, Kronstadt'a, uçaklardan atılan bildiriler aracılığıyla duyurulmuştur. Kronstadt, 7 Mart tarihinde yanıtını radyoyla duyurmuştur:

“Petrograd, boylesine bir eylemi ortaya koymakla kin ve nefretin yolunu açmış olsa da Kronstadt’lılar bu yolu izleme arzusunda değildirler, bu eylem, nereden bakılırsa bakılsın son derece utanç verici ve son derece korkakçadır. Tarih henüz benzer bir uygulamaya tanık olmamıştır.” (7 Mart 1921, Kronstadt Devrimci Komitesinin İzvestia’sı.)

Yeni yönetici elit, başlayan sosyal mücadelenin önemini, kendilerini işçilerden ayıran sınıf uzlaşmazlığının derinliğini, Kronstadt “isyancıları”ndan çok daha iyi anlamıştı. İşte böylesi bir gerileme dönemine girmiş olan devrimcilerin trajedileri burada yatmaktadır.

Fakat Kronstadt, askeri çatışmaya zorlanırken bile o günden bu güne Rusya’nın gelecekteki sosyalizminin programı olarak kalmış olan “üçüncü devrim” için güçlü bir program formüle etmenin yollarını arıyordu.

Sonuç Yerine

Rusya’da ve Avrupa’da 1921’in başında sosyalizmle kapitalizm, burjuvaziyle proletarya arasındaki güç dengesinin, Rus Devrimi’nin sosyalist gelişmesi sürecinde mücadelenin yenilgiye mahkûm olmasına yol

açtığım düşünmek için pek çok sebep vardır. Bu koşullarda kitlelerin sosyalist programı galip gelemeydi: Onun galibiyeti, karşıdevrimci zaferin açıkça ilan edilmesine ya da dejenerasyonun (gerçekte olan da buydu) kamufle edilmesine bağlıydı.

Fakat Rus Devrimi'nin böyle bir gelişme yolu izlemiş olması ilkesel planda, işçi kitlelerinin çabalarını ve programın tarihsel önemini hiçbir şekilde azaltmaz. Tam tersine, bu program, başlayacak devrimci sosyalist gelişmede yeni bir dönemden hareket eden bir yapıdadır. Gerçekte, her yeni devrim, bir öncekinin başladığı temelde gelişmez, öncekinin ölümcül bir sapmaya uğradığı noktadan başlar.

Rus Devrimi'nin dejenerasyonu deneyi, bir kere daha uluslararası sosyalizmin vicdanının önüne son derece önemli bir sosyolojik problemi getirmiştir. Daha önceki Fransız ve İngiliz Devrimlerinde olduğu gibi, Rus Devrimi'nde de devrimci güçler bitkin düşerken karşı devrimin zaferi niçin devrimci partinin kendi araçlarıyla ("tasfiye" gerçekte onun sol kanat uçlarına uygulanır) içerden gerçekleşmektedir?

Marksizm, sosyalist devrimin bir kere başladıktan sonra ya bütünsel sosyalizme doğru tedricen gelişmeye devam edeceğine ya da burjuva restorasyonunun ajanlarına yenileceğine inanır.

Rus Devrimi, sosyalist devrim mekanizmasının yeni bir problemini büsbütün gündeme getirmiştir. Bu sorun, uluslararası tartışmaların en önemli konusu olmalıdır. Böylesi tartışmalarda Kronstadt sorunu layık olduğu yeri alabilir ve almalıdır.

Anarşist Kütüphane

Anton Ciliga
Kronstadt Ayaklanması
1942

03.06.2020 tarihinde <https://anarsizm.org/kronstadt-ayaklanmasi-1942-anton-ciliga/> 'den alındı.

Çev: Gün Zileli

tr.anarchistlibraries.net